

ρειον ἐντὸς τῆς Κυρηναϊκῆς σχολῆς *ἀδιαφορίων δοξάζων*. Οὐδαμόθεν προκύπτει περὶ ἀθεΐας εἰς αὐτάς, εἰ μὴ περὶ ἀντιθέσεώς του πρὸς τὴν κρατοῦσαν ἠθικὴν, ἀφοῦ ἐδέχετο «μηδὲν φύσει αἰσχρὸν εἶναι τὸν σοφὸν κλέψειν τε καὶ μοιχεύσειν καὶ ἱεροσυλήσειν ἐν καιρῷ». Ἐκ τοῦ T 45, ὅτι, ὁ Διογ. Λ. εὔρε βιβλίον αὐτοῦ «Περὶ Θεῶν ὄχι εὐκαταφρόνητον, ἐξ οὗ φασιν Ἐπίκουρον λαβόντα τὰ πλεῖστα εἰπεῖν» προκύπτει ὅτι, ἂν περιεῖχε τι περὶ τελείας ἀρνήσεως τοῦ θεοῦ, ὁ Διογ. Λ. δὲν θὰ παρέλειπε νὰ τὸ σημειώσῃ μὴ ἀρκοῦμενος εἰς τὴν εὐθὺς προηγουμένως διατυπωθεῖσαν πληροφορίαν ὅτι «ἦν ὁ Θ. παντάπασιν ἀναιρῶν τὰς περὶ θεῶν δόξας», τοῦ ὁποῦ ἡ ἀκριβὴς ἔννοια εἶναι ἀόριστος ἢ δύναται νὰ ἔχη τὴν περιορισμένην ἔννοιαν πού ἔδωσεν ὁ Κλήμης ἐν DT 36 ἢ ἀκόμη καὶ νὰ ἔχη ἔννοιαν ἀθεΐας, ὡς ἐκείνη διὰ τὴν ὁποῖαν οἱ Ἀθηναῖοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη. Ἐκ τῆς πληροφορίας T 51 τοῦ Νουμηνίου ὅτι ὁ Ἄρκεσίλαος προσεποιεῖτο τὸν σκεπτικὸν (ἐποχῆ) ἐκ φόβου μὴ τιμωρηθῆ ἔκ καταγγελίας τῶν Θεοδώρειων, προκύπτει ὅτι, ἂν οἱ Θεοδῶρειοι ἦσαν ἄθεοι δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ διώξουν ἄλλον φιλόσοφον δι' ἀσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον. Ἐκ τοῦ T 53 ὅτι ὁ Βίων ἀπέκτησεν ἀπὸ τὸν Θεόδωρον τὴν συνήθειαν νὰ ἐμφανίζεται καὶ νὰ διδάσκῃ *ἀθεώτερον* συνάγεται ὄχι ὅτι ἐδιδάχθη πλήρη ἀθεΐαν, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀπιστίαν πρὸς τὰ περὶ τῶν θεῶν λεγόμενα. Καὶ τὸ περιφημον T 56A «ἔλεγε δεξιᾷ τοὺς λόγους ὀρέγοντος αὐτοῦ τῇ ἀριστερᾷ δέχεσθαι τοὺς ἀκροωμένους» σημαίνει ὅτι καὶ τὸ T 52 βεβαίῳ, ὅτι δηλ. ἐσοφίστευε κατὰ πᾶν εἶδος λόγου. Τοῦτο προκύπτει «ἐκ τοῦ ἀντιθέτου» α) εἰς τὸ T 56B πάλιν τοῦ Πλουτάρχου, ὅτι οὕτω ἐνεργῶν ὁ Θ. οὐχὶ ὀσιῶς διανοεῖτο τῶν λεγομένων καὶ τῶν δρωμένων καὶ β) εἰς τὴν καὶ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν *Imitatio I*, ὅπου ὁ Πολύβιος ἐρμηνεύει τὸν Θεόδωρον ἄλλα λέγοντα καὶ ἄλλα, ἀκαταλόγιστα πράττοντα. Ὅτι ἐσοφιστεῦετο κατὰ πᾶν εἶδος λόγου μαρτυρεῖ καὶ ὁ διάλογος μὲ τὸν Στίλπωνα ἐν T 62 «μη γὰρ εἶναι (Ἀθηνῶν) θεόν, ἀλλὰ θεάν».

Εἰς τὰς ἀμφιβόλους μαρτυρίας κατατάσσεται καὶ ἡ T 64 ἔνθα ὁ Διογ. Λ. κατατάσσει τὸν Θεόδωρον εἰς τοὺς σκεπτικούς φιλοσόφους (*ἐφεκτικοί*), παρὰ ταῦτα ὁμοῦς ἦτο κατὰ τινὰ τρόπον σοφιστῆς σκεπτικὸς καὶ παίζων.

Ὡς πρὸς τὸ θέμα λοιπόν, ἂν ἦσαν οἱ δύο οὗτοι φιλόσοφοι ἄθεοι, τὰ μὲν ποιητικὰ ἀποσπάσματα τοῦ Διαγόρου τὸ διαψεύδουν, ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ μαρτυριῶν οὐδεμία εἶναι σαφής. Τοῦναντίον δὲ εὐρίσκω πολλὰς ἀμφιβολίας, ἂν οὗτοι ἦσαν ἄθεοι κατὰ τὴν σημερινὴν ἔννοιαν, δηλαδή μὴ πιστεύοντας εἰς τὴν ὑπαρξίν θεΐας προνοίας ἢ εἰς ἀθανασίαν ψυχῆς. Τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἐκήρυττε τὴν ἀθανασίαν ὁ Θ. δέχεται καὶ ὁ K.v. Fritz ἐν RE VA: 2(1934) s.v. Theodoros (no. 37) cols. 1828 f.

Δέον νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι αἱ ἐρμηνεῖαι αὐταὶ εἶναι ὑποκειμενικαὶ καὶ ὅτι εἴμεθα εὐγνώμονες εἰς τὸν Winiarczyk ὅλοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν ἀρχαίαν φιλοσοφίαν, τὰς ἀποχρώσεις τῆς καὶ τὰ στάδια τῆς ἐξελιξέως τῆς, ὅτι μᾶς ἔδωκε μὲ τὸ βιβλίον του ἕν λαμπρὸν ὄργανον ἐρεῦνης.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

DAVID SANSONE, *Euripides Iphigenia in Tauris*. Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana, Leipzig 1981. Σελ. XV-62.

Ἡ γνωστὴ εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον βιβλιοθήκη Teubner διὰ τὰς περιλάμπρους ἐκδόσεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων ἔχει ἀρχίσει ἀξιόλο-

γον προσπάθειαν μεταπολεμικῶς πρὸς τὰς ἐκδόσεις συγγραφέων ὄχι μόνον τῆς μεταγενεστέρας γραμματείας, ἀλλὰ καὶ τῆς κλασσικῆς περιόδου, ἀκόμη καὶ ἂν οἱ τελευταῖοι εἶχαν παλαιότερον ἐκδοθῆ εἰς τὴν σειρὰν τῆς ἰδίας βιβλιοθήκης. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκει καὶ ἡ κρινομένη ἐδῶ ἐκδοσις τῆς *Ἰφιγενείας ἐν Ταύροις* τοῦ Εὐριπίδου. Ἡ ἐκδοσις ἔρχεται ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν καθιερωμένην μέχρι τώρα ἐκδοσιν τοῦ Εὐριπίδου εἰς τρεῖς τόμους ἀπὸ τὸν August Nauck (1854, 1857, 1869-1871), ἡ ὁποία ἦταν βεβαίως ἔργον ζωῆς διὰ τὸν μέγαν ἐκεῖνον φιλόλογον τοῦ περασμένου αἰῶνος. Ἐκατὸν ἔτη περίπου μετὰ ταῦτα καθίσταται ἀναγκαία ἡ ἐπανέκδοσις ὄλου τοῦ ἔργου τοῦ Εὐριπίδου, διότι καὶ ἡ προοπτικὴ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἔχει μετατοπισθῆ καὶ ἡ ἀνεύρεσις νέων χειρογράφων (ἰδίως παπύρων) ἔχει ὀδηγήσει εἰς τὴν ἀναθεώρησιν ὀρισμένων ἀρχῶν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κριτικὴν τοῦ κειμένου. Τὸ ἔργον ὁμως εἶναι βαρὺ, νὰ τὸ ἐπωμισθῆ ἓνα ἄτομον, δι' αὐτὸ ἡ Βιβλιοθήκη Teubner ἀναθέτει εἰς τοὺς εἰδικοὺς τὴν ἐκδοσιν τῶν τραγωδιῶν μεμονωμένως.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπανέκδόσεως ἔχει γίνεαι αἰσθητὴ καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους ἄλλων βιβλιοθηκῶν (ἐκδοτικῶν οἴκων). Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τῆς Ὁξφόρδης εὐρίσκουμεν πολλὰς ἐκδόσεις διὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα. Ὁ Εὐριπίδης π.χ. ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τὸ 1778 (S. Musgrave) καὶ ἀκολούθησε ἡ ἐκδοσις τοῦ G. Dindorf (1832-1840), τοῦ C.S. Jerram (1885), ἡ γνωστὴ καὶ καθιερωμένη τοῦ G. Murray (1902-1909) καὶ τέλος τοῦ J. Diggle (1981).

Ἡ ἐπανέκδοσις ἐνὸς ἀρχαίου συγγραφέως δὲν εἶναι ἀπλὴ ὑπόθεσις, διότι ὁ ἐκδότης ἔχει ν' ἀντιμετώπισῃ, πολλὰ θέματα καὶ νὰ ἐπιλύσῃ πολλὰ προβλήματα ποῦ ἡ ἐν τῷ μεταξύ ἔρευνα ἔχει δημιουργήσει. Δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀνεύρεσις νέων χειρογράφων· αὐτὰ ἢμποροῦν εὐκόλως νὰ ἐνταχθοῦν μέσα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παραδόσεως τοῦ κειμένου. Εἶναι πρὸς τοῦτοις ἡ ὅλη φιλολογία γύρω ἀπὸ τὸν συγγραφέα, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἄριστα ὁ ἐκδότης, καὶ χρειάζεται ἀκόμη φιλολογικὴ ἰκανότης καὶ φαντασία, ὥστε νὰ σταχυολογηθοῦν καὶ ἐκτιμηθοῦν αἱ ὀρθαὶ διορθώσεις ποῦ ἔχουν μέχρι σήμερον ἐπενεχθῆ.

Τὸ πρόσαντες τοῦτο ἔργον ἀντιμετώπισεν ἐπιτυχῶς ὁ David Sansone εἰς τὴν κρινομένην ἐδῶ ἐκδοσιν τῆς *Ἰφ.* ἐν *Ταύρ.*

Κατ' ἀρχὴν προσήρμοσε τὴν ὀρθογράφησιν τοῦ κειμένου σύμφωνα μὲ τὰ τελευταῖα συμπεράσματα τῆς Γραμματικῆς τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ἔτσι γράφει τὴν κατάληξιν τοῦ β' ἐν. τῆς μεσοπαθητικῆς φωνῆς -η ἀντὶ τοῦ -ει τῶν παλαιότερων ἐκδόσεων. Τὴν ἰδίαν ἀποψιν θὰ ἔχη καὶ ὁ Diggle εἰς τὴν ἀντίστοιχον ἐκδοσίν του τῆς Ὁξφόρδης. Ὡς πρὸς τὴν κατάληξιν τοῦ α' πληθ. τῶν ἰδίων ρημάτων ὁ Sansone προτιμᾷ τὴν μορφήν -μεθα ἀντὶ -μεσθα, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ γράψῃ -μεσθα κάποτε, ὅταν τὸ μέτρον τὸ ἀπαιτεῖ (βλ. στ. 1018, 1028, 1107, 1149). Μετρικαὶ ἐπίσης ἀνάγκαι ρυθμίζουν τὴν μορφήν τῆς προθέσεως εἰς. Ἐνῶ συνήθως γράφει ἐς (καὶ εἰς τὰς συνθέτους λέξεις), βλέπομεν ἀναιτίως εἰς (στ. 943), ἀλλ' ὀρθῶς εἰς (στ. 1016).

Προσέτι ὀρθῶς γράφει *τί δ' ἐστὶ* (στ. 240, 1288), ἐνῶ αἱ παλαιότερα ἐκδόσεις, καὶ ὁ Diggle, ἔχουν *ἔστι*. Πρβλ. ὁμως Ἀριστοφ. *Σφ.* 137 *τί ἐστι*; ἡ φράσις ἔχει τὴν ἔννοια «τί συμβαίνει;»

Ἀφότου διευθετήθη ἡ γραφὴ τοῦ μορίου *εἶεν* εἰς τὸ λεξικὸν *L.S.J.* (9η ἐκδ. 1940), καθιερώθη ἡ μορφή αὐτὴ καὶ εἰς τὰς ἐκδόσεις εἰς ἀντικατάστασιν τῆς γραφῆς *εἶεν* τοῦ μορίου τὸ ὁποῖον ἔθεωρεῖτο ἰσοδύναμον πρὸς τὸ *εἶα*. Αἱ νεώτεροι στερεότυποι ἐκδόσεις τόσον τῆς Ὁξφόρδης ὅσον καὶ τῆς Λειψίας χρησιμοποιοῦν ἀπαρεγκλί-

τως τὸν τύπον *εἶέν*. Ἔτσι καὶ ἐδῶ: στ. 342, 467.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν μετρικὴν δομὴν τῶν χορικῶν ὁ Sansone στηριζόμενος προφανῶς εἰς τὰς μελέτας τῆς A.M. Dale ἔχει διευθετήσει τὰ τμήματα αὐτὰ τοῦ κειμένου διαφορετικὰ τῆς συνήθους παραδεδομένης μορφῆς. Ἡ ἐνέργεια ὁμοῦ αὐτὴ ἔχει καταλήξει σὲ ὠρισμένα μέρη εἰς ἀδιέξοδον, πρᾶγμα ποῦ ἀναγκάζει τὸν ἐκδότην νὰ σπάσῃ ἐκεῖ τὴν λέξιν. Τοῦτο γίνεται ἄρκετὰ συχνά, ὥστε δημιουργοῦνται ἀμφιβολία διὰ τὴν ὀρθότητα τῆς διευθετήσεως αὐτῆς. Ὁ Diggle ἐξ ἄλλου ἀκολουθεῖ διαφορετικὸν σχῆμα.

Τὸ θέμα τῶν διορθώσεων τοῦ κειμένου εἶναι ἄκρως ἐνδιαφέρον, καὶ θὰ ἡδύνατο νὰ γράφει κανεὶς ἀτελεύτητα. Θὰ περιορισθῶ ὁμοῦ σὲ μερικὰ σημεῖα ποῦ θεωρῶ ἀπαράιτητα:¹

— στ. 3· *Ἀτρέως δ' ἄπο*: *Ἀτρέως δὲ παῖς* κώδικες. Τὴν διόρθωσιν ἐπεχείρησεν ὁ Badham (1851), ἀλλὰ δὲν βρῆκε ἀνταπόκρισιν. Ὁ Sansone ἐπανερχεται εἰς αὐτὴν ἀδικαιολογητῶς, διότι α) δὲν βλάπτεται οὔτε ἡ δομὴ (σύνταξις) οὔτε τὸ νόημα τοῦ κειμένου μὲ τὴν γραφὴν *δὲ παῖς* καὶ β) ἡ συσχέτισις παλαιογραφικῶς μὲ τὴν γραφὴν *δ' ἄπο* εἶναι δύσκολη.

—στ. 146 (147)· *ἔ ἔ: αἰαί* ἐκδόσεις. Ὁ Sansone ἀκολουθεῖ τὴν γραφὴν τῶν κωδικῶν. Ὑπάρχει πράγματι ἐπιφώνημα (πόνου καὶ θλίψεως) *ἔ ἔ* (βλ. *L.S.J.*), ὅπως ἐπίσης ὑπάρχει καὶ τὸ ἐπιφώνημα *αἰαί* ποῦ ἐκφράζει τὸ ἴδιο συναίσθημα: βλ. Εὐρ. *Ἰππ.* 814, *Αἴσχ. Χο.* 1007 κ.ά. Εἶναι δυνατὸν ἡ μορφὴ *ἔ ἔ* νὰ προῆλθε μετὰ τὸν μονοφθογγισμὸν τῆς διφθόγγου *αι* καὶ εἶναι φυσικὸν τὸ συναίσθημα τοῦ πόνου νὰ ἐκφράζεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα *αι*, ὅπως προφερόταν στὰ χρόνια τοῦ Εὐριπίδου ἢ διφθογγος *αι*.

—στ. 197· *ἄχεα ἄχεσιν*: *ἄχεα τ' ἄχεσιν* Barnes, Nauck κ.ά. Ἡ ἀνάγνωσις χαρακτηρίζεται ἀβεβαία, ἀλλ' ὅπως οἰκτιροῦνται ἢ κακόφωνη χασμωδία *αι-α* δὲν ἦτο ἀποδεκτὴ. Ὁρθῶς προσεπάθησαν νὰ τὴν διορθώσουν παρεμβάλλοντες κάποιον συμφωνικὸν φθόγγον. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ Markland πρότεινε *ἄχεά τ' ἐπ' ἄχεσιν*.

—στ. 352· *τοῖσι δυστυχεστέροις: τοῖσιν εὐτυχεστέροις* κώδικες καὶ πολλαὶ ἐκδόσεις. Ὁ Sansone δέχεται τὴν διόρθωσιν τοῦ Wecklein, ἀποδεχθεῖσαν ἤδη καὶ ἀπὸ τὸν Murray, δίνοντας ἔτσι νέας διαστάσεις εἰς τὴν Εὐριπίδειον ρῆσιν: *οἱ δυστυχεῖς γὰρ τοῖσι δυστυχεστέροις / αὐτοὶ κακῶς πράξαντες οὐ φρονοῦσιν εὖ*.

—στ. 500· *Δυστυχῆς: δυστυχεῖς* κώδικες. Ἡ ἐπιτυχῆς διόρθωσις τοῦ Barthold (1887) ἔγινε ἀποδεκτὴ ἔκτοτε εἰς τὰς περισσοτέρας ἐκδόσεις· ἔτσι καὶ ἐδῶ.

—στ. 588· *ἀγγελίαι: ἀγγεῖλαι* κώδικες: *Ἀργόθεν* Musgrave, Nauck κ.ά. Ὁ Sansone μεταβάλλει τὸ ἀπαρέμφατον εἰς εὐκτικὴν στηριζόμενος εἰς τὸν τονισμὸν ποῦ ἔχει ὁ Λαυρεντιανὸς κῶδιξ καὶ ἀγνοῶν τὴν διόρθωσιν τοῦ Musgrave. Ὁ ρηματικὸς τύπος ὡς εὐκτικὴ ἔπρεπε νὰ συνοδεύεται μὲ τὸ δυνητικὸν *ἄν*, ἢ ἀπουσία τοῦ ὁποίου καθιστᾷ ἀμφίβολη τὴν πρότασιν τοῦ Sansone.

—στ. 649· *οἱ ποτ' ἐπεμβάση* κώδικες: *οἱ πόδ' ἐπεμβάση* Elmsley. Ἡ διόρθωσις τοῦ Elmsley (1826) βρῆκε εὐρείαν ἀπήχησιν εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς *Ἰφ. ἐν Ταύρ.* Πρβλ. ἀκόμη στ. 752 *μήποτε κατ' Ἄργος ζῶσ' ἔχνος θεῖην ποδός*, ὅπου ἡ φράσις εἶναι ἀνάλογοι.

—στ. 1353· *διδόντες: δὲ δόντες* κώδικες. Ἡ διόρθωσις ὀφείλεται εἰς τὸν Kirchhoff

1. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ Sansone ἔχει διαπραγματευθῆ πολλὰ σημεῖα τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου ἀλλοῦ· βλ. *Rh. Mus.* 121 (1978), 35-47 καὶ *Maia* 31 (1979), 237-244.

(έκδοσις Βερολίνου 1855) και ὀρθῶς ἐδῶ γίνεται ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸν Sansone (ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸν Diggle). Οἱ Nauck, Murray κ.ἄ. ἐμμένουν εἰς τὴν γραφὴν τῶν κωδίκων. Πλὴν ὅμως οἱ ρηματικοὶ τύποι εἰς ὄλην τὴν φράσιν (*ἐξανῆπτον, ἦγον, καθίεσαν*) ἐνισχύουν τὴν χρῆσιν τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκφράζεται διαρκὲς ποιὸν ἐνεργείας.

Γενικῶς ὁ Sansone μένει πιστὸς εἰς τὰς γραφὰς τῶν κωδίκων, ἀποποιεῖται δὲ τὰς διορθώσεις αἱ ὁποῖαι, ἂν καὶ ἐπηνέχθησαν διὰ χειρὸς λαμπρῶν φιλολόγων, ἀντιστρατεύονται τὴν χειρόγραφον παράδοσιν. Τοιαύτην στάσιν ἀπαιτεῖ ἡ σύγχρονος φιλολογικὴ μέθοδος, ὅταν μάλιστα τὰ πρόσφατα παπυρικά εὐρήματα σπανίως ἐπεβεβαίωσαν τοιαύτας διορθώσεις.

Ἡ ἐκδοσις τῆς *Ἱφίγενείας ἐν Ταύροις* πληροῖ ἄριστα τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἀρτία προσέτι ἐμφάνισις τῆς ἐκδόσεως εἶναι ἀνάλογος τῆς ποιοτικῆς ἀξίας τῆς ὄλης ἐργασίας τοῦ Sansone. Τὸ ἔργον προδίδει ἐμφανῶς τὴν συνεχῶς ἀνυψουμένην μεταπολεμικῶς στάθμην τῶν ἐκδόσεων τῆς βιβλιοθήκης Teubner.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ

Archiv für Papyrusforschung und verwandte Gebiete Τόμος 28, 1982, σελ. 102 — 12 φωτογρ.

Ἡ παπυρολογία ἔχοντας εὐρύνει κατὰ πολὺ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐρεῦνης τῆς ἔδωσε ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐκδοσιν περιοδικῶν πού τὴν ἐξυπηρετοῦν ἀποκλειστικά. Περισσότερα ἀπὸ μία δωδεκάδα περιοδικὰ αὐτῆς τῆς κατηγορίας μὲ διεθνὲς κύρος ἔχουν ὡς βασικὸν περιεχόμενον τὴν ἐκδοσιν παπύρων καὶ δημοσίευσιν μελετῶν πού ἀναφέρονται εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου τῆς Αἰγύπτου.

Τὸ ἀρχαιότερον ἐκ τῶν περιοδικῶν αὐτῶν εἶναι τὸ *Archiv für Papyrusforschung und verwandte Gebiete*, τὸ ὁποῖον ἰδρύθη ἀπὸ τὸν πρωτοπόρον τῆς παπυρολογίας Ulrich Wilcken κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ παρόντος αἰῶνος, καὶ ἐσήκωσε τὸ βᾶρος τῶν παπυρολογικῶν σπουδῶν ἐπὶ 83 τῶρα χρόνια ἀνελλιπῶς. Εἰς τὰς σελίδας τῆς σειρᾶς τοῦ περιοδικοῦ ἐδημοσιεύθησαν κατὰ καιροῦς σημαντικαὶ ἐργασίαι καὶ ἄρθρα, τὰ ὁποῖα ἀντικατοπτρίζουν τὰ πλούσια παπυρικά εὐρήματα πού φυλάσσονται εἰς τὸ Κρατικὸν Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου, καὶ τὴν συμβολὴν τῶν γερμανῶν παπυρολόγων, ἐνῶ παραλλήλως ἐφιλοξένησε συνεργασίας παπυρολόγων καὶ ἐκτὸς Γερμανίας. Τὴν ἐκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἐμμήθησαν στὴ συνέχεια καὶ ἄλλοι: οἱ Ἄγγλοι τὸ 1914 ἄρχισαν νὰ ἐκδίδουν τὸ *Journal of Egyptian Archaeology* εἰς τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσαν ἰδιαίτερον τμῆμα διὰ τὰς παπυρολογικὰς σπουδὰς· ἀκολούθησαν οἱ Ἴταλοι (1920) μὲ τὸ *Aegyptus* οἱ Βέλγοι μὲ τὸ *Chronique d’Egypte* εἰς τὰς Βρυξέλλας (1925), γιὰ νὰ φθάσουμε καὶ στὴν Ἀθήνα (1981) μὲ τὴν «Παπυρολογικὴν ἐφημερίδα» *Ἀναγέννησις*.

Ὁ τόμος 28(1982) τοῦ *Archiv* ἐξεδόθη ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν Reinach Hoerner, Wolfgang Müller, Günter Poethke καὶ Kurt Treu καὶ περιέχει τὰς ἐξῆς συνεργασίας: J. Ebert, Zur «Olympischen Chronik» *IG II/III² 2326*. Πρόκειται διὰ μίαν ἐπιγρα-